

Roland Andersson:

Stadsbyggnadsekonomi

Roland Anderssons bok *Stadsbyggnadsekonomi* (Studentlitteratur, Lund, 1991) fyller onekligen ett tomrum. Boken skall användas i undervisningen av arkitekter, ingenjörer och andra stadsplanerare. Det rör sig alltså om en lärobok. Dess syfte är

att introducera samhällsekonomiskt tänkande i den fysiska planeringen och utbyggnaden av städer. Som praktiskt verk-sam politiker på området vill jag hävda att det snarare är regel än undantag att man i kommunerna antar översiktsplaner utan att de samhällsekonomiska konsekven-serna beaktas. Jag tror att man kan påstå att samhällsbyggandet har varit och åt-minstone under de närmaste åren också kommer att förbli onödigt dyrt. Exakt hur mycket man slösar med resurserna går väl knappast att avgöra idag, men det kan heller inte råda några tvivel om att en ekonomisering vore på sin plats. Därför vill jag understryka inte bara behovet av undervisning i stadsbyggnadsekonomi utan också det önskvärda i en forskning som leder fram till någorlunda enkla och praktiskt användbara beräkningsmetoder. Till och med tumregler skulle kunna försvaras i nuvarande situation.

„ Boken består av fyra delar. Kapitlen 2–4 tar upp ekonomiska begrepp och teoretiska resonemang av betydelse för den fysiska planeringen i största allmänhet. Där behandlas mål och medel för stads-planering. Begrepp som samhällsekon-omisk effektivitet diskuteras översiktligt liksom marknadsmisslyckanden och det därav följande styrningsbehovet. I det sammanhanget pekar författaren också på patriarkaliska och fördelningspolitiska mål. De viktigaste teorierna för markvär-dets bestämning från Ricardo över von Thünen till Alonso har sin givna plats. Därtill närmar sig författaren den prak-tiska nivån med exempel från den sk verkligheten. Kanske borde det också ha funnits ett kort avsnitt om de allmänna tankegångarna bakom hedoniska priser. Det är i och för sig inte någon allvarligare kritik, men som det nu är nämns inte ens fenomenet. En genomgång av alternativ-kostnader, nuvärde, kalkylränta och andra begrepp för investeringskalkyler avslu-tar den första delen av boken.

Teori och metod för samhällsekon-omisk kostnads-intäktsanalys behandlas i

kapitel 5. Det åtföljs av en lång redogö-relse för bostadsbyggnadsplaner i Väs-terås, där de tidigare resonemangen kon-kretiseras. Denna verklighetsanknytning är förmodligen den del av boken som har den största pedagogiska effekten. Utan kapitel 6 skulle en stor del av de teore-tiska utläggningarna ha förblivit häng-ande i luften. Rikedomen på detaljer är någonting mycket positivt – det ger en realistisk atmosfär – men frågan är ändå om inte framställningen kunde ha kortats ner något. Jag tänker då i första hand på en tabellbilaga, vars poänger författaren kanske skulle ha integrerat i huvudtexten för att på så sätt spara in tio sidor.

Av diskussionen kring Västerås fram-tida bostadsområden framgår tydligt att traditionell *cost-benefit*-analys har sin styrka i detaljrikedomen. Samtidigt förut-sätter den emellertid att mycket tas för gi-vet. Interdependenser blir svåra att be-handla. I kapitel 7 återgår författaren där-för till grundläggande teori – nu i syfte att integrera sammanhängande sektorer i en teori för effektiv stadsutbyggnad. En mer realistisk simuleringsmodell beskrivs i kapitel 8. Där presenteras också ett illust-rativt räkneexempel. Trots detta måste man konstatera att simuleringsmodellen ger ett mycket abstrakt intryck.

Huvudparten av det som sägs i kapitlen 3–8 har relevans för översiktlig plane-ring. I kapitel 9 är det snarast detaljplaner man ser framför sig. Där gäller det att ut-forma ett bostadsområde efter de önske-mål som de framtida invånarna har.

Att skriva läroböcker är lätt; att skriva bra läroböcker är svårt. Det allra svåraste (och viktigaste) är att hitta de rätta anknytningspunkterna mellan läsarnas kun-skaper i utgångsläget och de kunskaper som skall tillföras. Det näst svåraste är att bestämma hur långt man skall gå och vad man skall utelämna på vägen.

Kanske är inte en ekonom den bäste att bedöma hur väl boken anknyter till in-gångskunskaperna. Jag har emellertid en känsla av att Roland Andersson klarat det

problemet på ett bra sätt. Exempelvis betonas och upprepas att en samhällsekonomisk bedömning bara kan vara *ett* av underlagen för politiska beslut om planer. Det är lätt att som ekonom glömma bort att påpeka sådana i och för sig självklara förhållanden. Att inte göra det minskar emellertid misstroendet mot den "cyniska" vetenskapen ekonomi, förutom att en mängd missförstånd undviks.

Sedan är det då frågan om hur långt mot forskningsfronten man skall driva framställningen och vad man skall avstå från att utveckla. Det senare problemet är mest akut i de grundläggande avsnitten. Ta tex ett så centralt begrepp som samhällsekonomisk effektivitet. Om det kan man givetvis skriva en hel bok eller nöja sig med ett par rader. Roland Andersson har valt att lägga sig närmare två rader än en hel bok. Något annat är knappast heller möjligt. De avvägningar och de knep som finns i boken förefaller mig välmotiverade. Helt kan man väl inte utesluta att någon framtida lärare kommer att känna sig tvingad att utveckla det ena eller andra begreppet. Sådant går emellertid inte att undvika.

Problemet med vad som skall utelämnas finns emellertid inte bara då det gäller den elementära teorin. Det dyker också upp i kapitel 8, då i kombination med frågan om hur långt man skall försöka inviga studenter i de problem som sammanhänger med forskningen. Som nämnts tidigare handlar det om en modell, som simulerar ekonomiska konsekvenser av stadsbyggande. Den har utvecklats av författaren i samarbete med andra forskare och arbetet pågår fortfarande. Tyvärr märks detta. Kapitel 8 har inte samma självklara och övertygande ton som de övriga kapitlen samtidigt som det för mig framstår som det mest intressanta. Kanske skulle författaren här ha nöjt sig med antydningar om vad en simuleringsansats skulle kunna ge, vilka fördelarna är jämfört med *cost-benefit*-analysen och givetvis också vilka nackdelar som uppstår.

Sammanfattningsvis fyller Roland Anderssons bok ett länge känt behov. De pedagogiska förtjänsterna är stora. Boken bör ha en given plats i utbildningen av alla typer av stadsplanerare.

Docent RUNE WIGREN
Statens institut för byggnadsforskning
Gävle